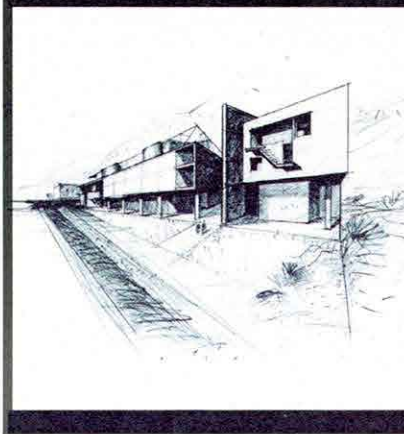

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ-ΔΑΣΚΑΛΟ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΟ ΤΑΣΟ ΜΠΙΡΗ

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ - ΣΗΜΑΔΙΑ», ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΜΕ ΠΑΘΟΣ, ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

© Γιώργος Τριανταφύλλου

Πρόσφατα παρακολούθησα στο Μουσείο Μπενάκη μια διαφορετική παρουσίαση ενός βιβλίου που αφορά μια ημερίδα που έγινε το 2022 για να τιμήσει έναν σημαντικό αρχιτέκτονα, εκφραστή του μοντερνισμού και δάσκαλο στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ, τον Τάσο Μπίρη, μια δισυπόστατη προσωπικότητα στον χώρο των αρχιτεκτόνων. Έργα του, το πολυσυζητημένο Δημαρχιακό Μέγαρο Θεσσαλονίκης, δημόσια κτίρια, κατοικίες και οικιστικά συγκροτήματα, κτίρια γραφείων, με πολλές διακρίσεις σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Κάποια από αυτά πραγματοποιήσε με τον αιμώδη αδελφό του Δημήτρη Μπίρη.

Με αφορμή το νέο βιβλίο από τις εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, ομιλητές και κοινό ξαναβρεθήκαμε στο Μουσείο με στόχο να μετατρέψουμε τον χώρο του οικείου καφέ σε ένα πεδίο αυθόρμητου διαδραστικού διαλόγου, από τον οποίο παραβέτω στη συνέχεια ό, τι σημαντικό συγκράτησα.

ΘΕΜΑ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ. Ξεκινώ από την αναφορά του Τάσου Μπίρη, με αφορμή την πειραματική εφαρμογή προγράμματος δημόσιας αρχιτεκτονικής παιδαγωγίας, κάνοντας μάθημα σε δωδεκάχρονα παιδιά ενός δημοτικού σχολείου. Του έκανε εντύπωση το πώς επεδίωκαν να φτιάχνουν κάτι με τα χέρια τους, κάνοντας περίεργα πράγματα με τα υλικά και βλέποντας πώς μετασχηματίζεται η ύλη, χωρίς κάποιον συγκεκριμένο σκοπό. Και τόνισε ότι η ανάγκη για να εκφραστείς πάνω στην ύλη και να την αλλάξεις, αν πρόκειται για αρχιτεκτονική ή ζωγραφική ή για γλυπτική, είναι θέμα επιβίωσης. Εκτιμώ, είπε, ότι αν σταματήσεις από τον άνθρωπο να κάνει αυτό το πράγμα, είναι σαν να του κόβεις την ψυχή του. Όταν λοιπόν, στη θέση αυτής της καθαρά πρωτόγονης επιθυμίας, το πρώτο πράγμα που κάνει το παιδί είναι να πάρει κάτι για να θέλει να το σπάσει ή να το πετάξει, αν του το αφαιρέσεις αυτό και του δώσεις ένα κουμπί να πατάει και να βγαίνουν εικόνες, πιστεύω ότι του κάνεις κακό.

Αποδεχόμενος την αναγκαιότητα των υπολογιστών, ακόμα και την τεχνητή νοημοσύνη, ανησυχώ για το πώς οι νέοι των σχολών αρχιτεκτονικής τους χρησιμοποιούν, μια και ιδέες δεν γεννά αυτό το μηχανήμα και το πρώτο πράγμα είναι η ιδέα. Παράλληλα, πρέπει οι νέοι να εξοικει-

ωθούν με την πράξη, διατηρώντας μια ισορροπία με τη θεωρία που είναι μεν κρίσιμη, αλλά η πράξη έχει μια ηδονή. Και αυτή την ηδονή πρέπει να τη γευτείς, να τη γουστάρεις! Δεν γεννιούνται παιδιά με τη θεωρία.

Ο Μπίρης, απευθυνόμενος στο συναίσθημα, επιχειρεί να μεταφέρει στους μαθητές του ένα σύστημα σκέψης, πιστεύοντας στη στενή σχέση δασκάλου - μαθητή. Χρησιμοποιώντας τα εκφραστικά του σκίτσα, επεμβαίνει στη διαμόρφωση των φοιτητικών προτάσεων μέσα από έναν διάλογο και ανταλλαγή θέσεων, ακόμη και με ιδιαίτερη ένταση. Η κόντρα με τον δάσκαλο είναι γενεσιουργός, τόνισε. Βγάζει από μέσα σου κάτι, σε μαθαίνει ποιος είσαι.

Κάποιοι τον ακολούθησαν πιστά, όπως τον Σωκράτη οι μαθητές του, κάποιοι μάλιστα ονομάστηκαν «Μπιράκια», όπως εξελίχθηκαν, συνεχίζοντας την απόλυτα αναγνωρίσιμη αρχιτεκτονική του δασκάλου τους και συγκροτώντας μια σαφή τάση στην ελληνική αρχιτεκτονική. Άλλοι τον βλέπουν ακόμη στον ύπνο τους, τους στοιχειώνει και έχουν άγχος όταν πρόκειται να έρθουν σε επικοινωνία μαζί του. Είναι γεγονός ότι έχει αφήσει έναν σπόρο πίσω του, δεκαπέντε χρόνια μετά την αποχώρησή του από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων.

Ο λόγος του Μπίρη είναι περισσότερο συναισθηματικός, άλλοτε με μιλίσιμο με μια ήρεμη έκφραση στο πρόσωπο και άλλοτε υποστηρίζοντας και μαχόμενος για την άποψή του, οι ενσώματες χειρονομίες, οι εκφράσεις του προσώπου είναι έντονες, δραματικές, ενίοτε σε τρομάζουν ή σου ασκούν μια πίεση και χρειάζεται χρόνος για να ανασυνταχθείς. Αιχμηρός, δρεπανοφόρος, είναι ένας άνθρωπος με εμμονές, μάχεται με έναν δαίμονα που είναι τελικά ο άλλος του εαυτούς, όπως συχνά διαπιστώνεται στους σημαντικούς ανθρώπους και δημιουργούς.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΜΑΧΗ. Για τον Μπίρη η αρχιτεκτονική είναι υπόθεση επιβίωσης. Σχεδιάζει και αναμετράται συνεχώς με κάτι, σαν να έχει απέναντί του έναν αντίπαλο, με τον οποίο μάχεται και αντιπαλεύει, και με την ένταση αυτής της εσωτερικής μάχης παράγει χώρο και μορφή, που αποτυπώνει την ένταση αυτής της σύγκρουσης. Μια αρχιτεκτονική που δεν εντάσσεται σε κάποιο διεθνές πλαίσιο, δεν ακολουθεί πρότυπα και σχολές και παράλληλα με τον μοντερνισμό εμπεριέχει και το μεταμοντέρνο, όπως ο ίδιος αποδέχεται, με δεδομένο ότι το αντίθετο που ενυπάρχει εντός μας είναι χρήσιμο να το αφήσεις να εκδηλωθεί. «Στη φάση αυτή της ζωής μου», κατέληξε, «λίγο μονάω σε ένα σπίτι πάνω στα βουνά, όπου συγκεντρώνω τις σκέψεις μου και γράφω. Κάτι που το κάνεις μόνος σου μέσα σε τέσσερις τοίχους. Είναι ευτυχία οι τέσσερις τοίχοι. Πάρα πολλές λέξεις ή ιδέες από αυτές που είδατε σήμερα τις έχω κάνει αφηρημένος κοιτάζοντας έναν τοίχο. Ούτε δέντρα ούτε θάλασσες ούτε θέες. Τίποτα. Ένας τοίχος! Δοκιμάστε το».

Τάσος Μπίρης στο Μουσείο Μπενάκη, φωτο Γιώργος Τριανταφύλλου | Κτίριο Γραφείων στην εθνική οδό Αθηνών - Λαμίας, σκίτσο του Τάσου Μπίρη | Νέο Δημαρχιακό Μέγαρο Θεσσαλονίκης, φωτο Νίκος Δανιηλίδης